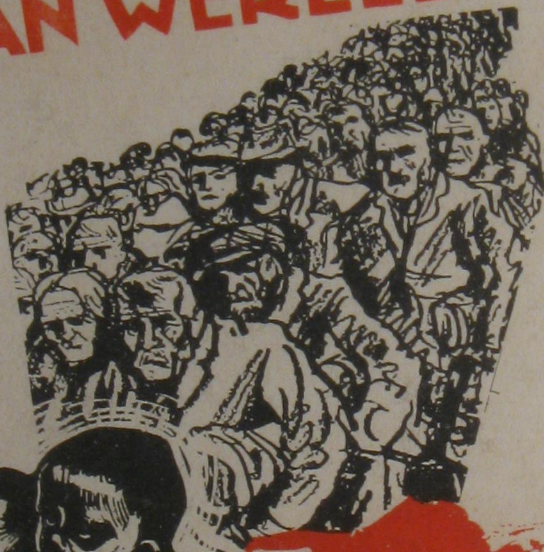
VAN WERELDCRISIS NAAR WERELDOORLOG

DOOR GÉ NABRINK

10 ct.

UITGAVE:
BOEK- EN BROCHURENDEPOT
INTERN. ANTI-MIL. VEREENIGING
JAN WOUDA, TE KROMMENIE
GIRO 77320

Fotomontage omslag vervaardigd door Jan en Dirk Brouwer, te Wormerveer, uit het plaatwerk van Arthur Stadler en Käthe Kollwitz, beide uitgegeven door de N. V. Servire, Den Haag

ALG. SECR.
INTERN. ANTI-MILITARIST. VEREENIGING
ADRIAAN VAN OEVEREN
ANJERSTR. 14
ROTTERDAM

VAN

WERELDCRISIS

NAAR

WERELDOORLOG

DOOR

GÉ NABRINK

PRIJS 10 CENT

Deze brochure „Van Wereldcrisis naar Wereldoorlog" is een bewerking van een rede uitgesproken in het Voorjaar 1932 in Noord-Holland en Groningen. Ik heb gemeend het karakter van een rede te moeten bewaren, waardoor vele punten wellicht te weinig zijn uitgewerkt, terwijl andere uitvoerig besproken zijn. Het geheel kan dan ook slechts een schetsmatig karakter dragen.

1 Juli 1932. GÉ NABRINK.

WERELDCRISIS EN WERELDOORLOG
DE TAAK DER ARBEIDERS

WERELDCRISIS.

Er is bezwaarlijk een onderwerp te denken, dat in deze dagen de menschheid meer bezig houdt, dan de gevolgen van de wereldcrisis. In alle lagen van de maatschappij doen zich deze gevolgen gevoelen. Het zwaarst moet, gelijk van zelf spreekt, door een dergelijke geweldige crisis te midden van het kapitalistische productie-stelsel, de arbeidende klasse worden getroffen. Een ongekende **werkloosheid** stelt de bourgeoisie voor voorloopig onoverkomelijke moeilijkheden. Liepen de totaalcijfers van de werkloosheid in Europa en Amerika weinige maanden geleden nog in de 20 millioen, thans zijn **50 millioen arbeiders werkloos**.

Door deze werkloosheid blijkt duidelijk het verschil in karakter van deze crisis en de vele vroegere crises onder het kapitalistische stelsel.

Werden bijv. vóór het uitbreken van deze groote crisis arbeiders werkloos dan wisten zij, dat de werkloosheid weken, soms maanden, kon duren, maar ook dat er met absolute zekerheid een moment zou komen waarop ze weer werden opgenomen in het productieproces. Deze zekerheid hebben de arbeiders van vandaag niet. Voor een groot deel van hen geldt, dat toen eenmaal de fabriekspoort een jaar of een half jaar geleden achter hen dichtviel, zij voorgoed buiten het productieproces kwamen te staan; vooral van het werklooze industrie-proletariaat zal een zeer groot deel nooit meer in de fabriek terug komen. Gaat de industrie wederom, bijvoorbeeld door een oorlog, op volle kracht werken, dan zullen een groot deel van de plaatsen, die eens werden ingenomen door volwassen arbeiders worden bezet door de allerjongsten. De vèr doorgevoerde rationalisatie en mechanisatie, de loopende band en dergelijke, openen in dit opzicht wijde doch tevens bedroevende perspectieven.

Met tallooze middelen tracht de bezittende klasse en haar uitvoerende regeeringsorganen de arbeiders rustig te houden. Door crisissteun, een schandelijke philantropie, tracht men het voortbestaan van de huidige wanorde te rekken. Bitter, doch niet te verwonderen is 't, dat de „grootste" arbeiderspartij in Nederland en de dito vakcentrale, de S.D.A.P. en het N.V.V. aan dit streven deelnemen. Toen op aandringen van regeeringskringen in Nederland Juliaantje het initiatief nam tot het stichten van een crisis-comité, rees hiertegen niet alleen geen enkel protest van de leiding van deze organisaties, maar namen Kupers c.s. zitting in dit comité.

De S.D.A.P.-sche leiders zullen thans mede zorgen voor de verdeeling van de kruimels van de tafel der bezittende klasse en voor distributie van afgedragen kleeren en schoenen. Wanneer vervolgens de bourgeoisie de noodzakelijkheid inziet de aandacht van de werklooze arbeiders af te leiden van den strijd en zij zelf de organisatie in handen neemt van

film- en cabaretvoorstellingen enz. zijn het wederom de leiders van de S.D.A.P., die gaarne hun medewerking verleenen.

De nood van de werkloozen groeit ondertusschen onrustbarend. Tientallen millioenen staan in de ware beteekenis van het woord aan den rand van den afgrond en zien geen uitkomst voor zich en hun gezin. In Centraal Europa stijgt de statistiek van den zelfmoord van week tot week.

Later dan de uitwerking van de wereldcrisis zich deed gevoelen op het industrieproletariaat werden de boerenarbeiders en de kleine boeren getroffen. Konden deze zich nog lang, zij het dan ook met heel veel moeite en hard werken, staande houden, thans kunnen zij, ook al werken zij dag en nacht, geen menschwaardig bestaan scheppen. De landbouwproducten kunnen niet tegen loonende prijzen meer worden afgezet, de pachten sedert lang niet meer voldaan.

Gelijken tred met de werkloosheid en de algemeene verslechtering van het levenspeil van het proletariaat houden de reactionnaire maatregelen van de bezittende klasse. Deze voelt beter, dan dit door duizenden proletariërs beseft wordt, dat men een volk wel lang kan slaan en gebrek kan laten leiden, maar dat er toch onherroepelijk een moment komt, waarop dit volk zijn ellende en zijn tekorten niet langer dragen kan en zich dus gaat verzetten. De eenige, waarvan het proletariaat nemen kan, is tenslotte de bezittende klasse. Geleid door deze waarheid ligt het volkomen in haar lijn om te trachten den strijdwil en allen daadwerkelijken strijd van de arbeiders te belemmeren. De groei van de reactionnaire maatregelen, internationaal en in Nederland, valt dan ook allerminst te verwonderen. De middenstand, die zich nooit klaar bewust is geweest van haar maatschappelijke positie en waarin men altijd hopend opzag naar de bezittende klasse en den wensch koesterde ook nog eens een bourgeois te worden, is op dit moment ook in Nederland klaar voor het **fascisme.** Haar oude levenszekerheden zijn voor een belangrijk deel verdwenen, de rol van het gezag is uitgespeeld, de ordenende werking van het kapitalistische stelsel is een aanfluiting gebleken. Niet bij machte zich nu los te maken van oude wenschen en tradities en zich te scharen aan de zijde van de arbeidersklasse, kiest de middenstand weer partij voor de reactie en het behoud der ordeloosheid. Lang heeft in Nederland de gedachte geleefd, ook te midden van de arbeidersklasse, dat het fascisme voor ons land slechts een academisch probleem zou zijn. Typisch Italiaansch verschijnsel als het was, geheel geschoeid op oude Italiaansche tradities, meende men lang, dat deze beweging tot Italië beperkt zou blijven. Deze opvatting is ten eenenmale onjuist gebleken. Het kapitalisme is zich zijn zwakke positie wel bewust. Niet in staat zijn oude stellingen te handhaven, zich evenmin los kunnende maken van de voordeelen van deze positie, zoekt het wegen en middelen door een nieuwe ideologie groote deelen van het volk aan zich te binden. Voor de bezittende klasse blijft het fascisme het laatste redmiddel. Dat het fascisme zich tracht aan te passen aan hetgeen er leeft in de massa, is wel één van de gevaarlijkste zijden van het stelsel van Mussolini c.s. Opmerkelijk is ook dat bij de propaganda voor het fascisme telkens de nadruk wordt gelegd op zijn anti-kapitalistische karakter, terwijl het fascisme in practijk en uitwerking weinig anders is dan een nieuwe vorm van kapitalisme. Het fascisme bleef niet beperkt tot Italië, maar vond zijn weg door

Europa, waar het overal een broederlijk verbond sloot met verschillende vormen van reactie.

In vrijwel alle kleine staten, die in Europa na den wereldoorlog hun politieke zelfstandigheid verkregen, ontstond een militaire regeering, een reactionnaire dictatuur. Oostenrijk is volkomen in de macht van groote en kleine, heel en half fascistische organisaties.

Een buitengewoon ernstig, waarschuwend voorbeeld voor de Nederlandsche arbeiders geeft ongetwijfeld **Duitschland.**

Wanneer er in deze dagen ergens ter wereld van nood en misleiding gesproken kan worden, dan is het zeker met betrekking tot Duitschland. Duizenden arbeiders zijn een prooi van honger en wanhoop, aan alle kanten misleid door een brutale bezittende klasse en niet minder door de holle frasen van een door en door corrupte sociaal-democratische partij. Deze S.P.D. is trotsch op haar Zörgiebel, (die het 1 Mei-feest van het Berlijnsche proletariaat in bloed smoorde), en is de partij die de volle verantwoordelijkheid draagt voor de Duitsche reactie en voor het Duitsche fascisme.

Op dit moment regeert in Duitschland de „noodverordening", de meest brutale politieterreur. Schier dagelijks worden arbeiders vermoord en worden arbeiderskranten om de nietigste gebeurtenissen verboden voor langeren of korteren tijd. Iedere poging van het proletariaat om te demonstreeren wordt in bloed gesmoord. O, het Duitsche proletariaat is aan de sociaal-democratie wel veel dank verschuldigd! Hebben deze pronkstukken der tweede internationale de „revolutie" niet gered? De verkwanselde en misleide jeugd van Duitschland werd een prooi voor fascisme en nationaal-socialisme (de partij van den laffen sluipmoordenaars-aanvoerder Hitler).

Ongekende triomfen viert thans in Duitschland dit dóór en dóór reactionnaire, militaristische en arbeiders-vijandige nationaal-socialisme. De ontzettend snelle groei van deze moordorganisatie vindt slechts zijn verklaring in de wanhoop- en paniekstemming die thans onder groote deelen van het Duitsche proletariaat heerscht.

De Duitsche jeugd, die tijdens den wereldoorlog opgroeide, vond, toen ze aan het productie-proces zou mede gaan werken, een volkomen vastgeloopen stelsel. Tienduizenden van deze jongeren hebben in hun leven eenige weken, eenige maanden gewerkt, kwamen toen buiten de bedrijven te staan om er nooit weer in te komen. Jaar in, jaar uit, van dag tot dag stempelen, zonder de minste mogelijkheid op eenigerlei wijze hun kracht nuttig aan te wenden. Bij deze jeugd, verwekt en opgegroeid in een tijd van verwildering, tegenover deze erfenis van den wereldoorlog, kan het geen verwondering baren, dat de gedachte zich verbreidde: alles is beter dan deze niet-eindigende sleur van de werkloosheid, alles is beter, ook een Putsch, ook een oorlog, wanneer het maar iets anders is.

En deze jeugd, deze arbeidersjeugd, moet nu weer bloeden voor de belangen van de Duitsche bezitters, bankiers en fabrikanten.

Hitler is toch tenslotte niet meer dan een stumperige marionet in de handen van de groote bourgeoisie. Hij zou zoo graag een zeer groote man, een geweldige, een dictator zijn, maar hij kàn niet. Wanneer hij werkelijk op een oogenblik sterk moet staan, wankelt hij; wanneer hij een daad moet doen, laat hij het juiste moment

voorbijgaan. De ijdele, stakkerige lafaard, de arbeidersmoordenaar.

Wat moeten de mindere goden beteekenen, die alle dwaasheden van dezen aanvoerder als hoogste waarheid en wijsheid moeten slikken? Ook **Nederland** is een Nationaal-Socialistische Arbeiders-Partij rijk, en ook een „geweldige", een dictator, luisterende naar den wijdschen naam Adalbert Smit, en op een heusch kasteel zetelende! Een veldheer zonder troepen, een dictator zonder hersens, en wat belangrijker is bij een dictator, zonder vuist. Erger is, dat weer kortelings gebleken is dat ook Nederlandsche bezitters het nationaal-socialisme van Adolf de Groote steunen, den man van de oorlogshetze tegen Sovjet-Rusland; Sir Henri Deterding weet daar meer van.

Al is dan het fascistisch gevaar grooter gebleken, dan men in Nederland aanvankelijk meende, in ons land zelf kan het niet veel beteekenis krijgen. De „fascistische beweging" is een beeld te meer geworden van elkaar bestrijdende baantjesjagers. Maar dit neemt niet weg, dat buiten vereeniging en organisatie om, bijvoorbeeld onder de Nederlandsche jeugd een geest van reactie en fascisme is getreden. Het gaat tot de eischen van het fatsoen behooren voor H.B.S.- en Gymnasium-scholieren lid te zijn van het N.J.V. (Nationaal Jongeren Verbond), warm te loopen voor leger en vloot, voor „Nederlandsch Oost-Indië" en te schimpen op het „défaitisme" van de anti-militaristen. Hoewel dit N.J.V. allerminst een fascistische organisatie kan genoemd worden, is het in de volle beteekenis des woords een reactionnaire organisatie, waarin men jongens uit de middenklasse en de lagere bourgeoisie tracht te mobiliseeren tegen de arbeiders en hun strijd. Teekenend voor de gezindheid van dit N.J.V. is, dat vóór de behandeling van de tweede Vlootwet in de Tweede Kamer, in Den Haag een „vlootavond" werd belegd, die wel „niets te maken had met de Vlootwet", maar waarbij toch maar een krachtige propaganda werd gevoerd voor de vloot en het behoud van Indonesië. Het was op dezen avond, dat aan de jonge bezoekers een circulaire werd uitgereikt, waarin zij werden opgeroepen deel te nemen aan een te vormen **vendel van de Burgerwacht** waarvan de noodzakelijkheid werd gemotiveerd door te wijzen op **werkstakingen en dergelijke conflicten.** Geheel in de lijn hiervan ligt het, dat de meisjes op dezen avond werden opgewekt een Roode-Kruis-cursus te volgen, opdat zij, zoo noodig, het Roode Kruis zouden kunnen versterken bij oorlog en dergelijke . . . . en het **Roode Kruis is nu eenmaal niets anders dan een onderafdeeling van het Departement van Defensie en een verlengstuk van het militarisme.** Uit vrees voor onrust en ontevredenheid onder de soldaten durft geen enkele generale staf troepen in den oorlog te zenden zonder de verzekerdheid van een goed georganiseerden Roode Kruisdienst.

Speciaal in het Zuiden des lands groeien instellingen als **Burgerwacht** en **Vrijwillige Landstorm**; en meer dan eens komt het voor, dat deze Burgerwacht, gelijk bijv. in Weerselo*), thans reeds politiediensten

---

*) Op 25 Februari 1931 stelde de heer Van der Sluis in de Tweede Kamer de vraag: „Is het den Minister bekend, dat sinds eenigen tijd in de gemeente Weerselo de burgerwacht wordt gebruikt voor de uitoefening van politiediensten; dat de burgerwacht in verband hiermee o.a. wielrijders en autobestuurders aanhoudt en dat het 16 Februari 1931 zelfs is voorgekomen, dat op een autobestuurder enkele schoten zijn gelost?"

verricht. In Noord-Holland is in de rijen van de burgerwacht-leden een opmerkelijke beweging te constateeren. Enkele jaren geleden waren de boerenzoons bij tientallen tot de Burgerwacht toegetreden op feestavonden en vergaderingen. Zij zagen in de burgerwacht tenslotte niet veel anders dan een sport- en ontspanningsorganisatie, terwijl zij er natuurlijk ook wel iets voor voelden de toenmalige „orde" te handhaven, waaronder zij een dragelijk leven hadden. Nu echter de kleine boer en pachter, al werkt hij dag en nacht met al zijn zoons, niet meer leven kan, niet in staat is zijn pacht te betalen, en de kool in de pakhuizen ligt te rotten, dringt bij deze boerenjongens de gedachte door, dat de „huidige orde" toch ook niet veel zaaks is en 't niet veel zin kan hebben deze te verdedigen. Tallooze bedankjes kwamen dan ook uit deze streken bij de Burgerwacht binnen.

Buiten het aanwakkeren en het steunen van deze en dergelijke bewegingen tracht de Nederlandsche regeering het op tallooze andere manieren de bezittende klasse naar den zin te maken. De arbeiders moeten nu eenmaal kalm en waardig blijven stempelen en gedachten aan werkelijk verzet moet den kop ingedrukt worden. Van een rechtstaat, waarin de wet ten uitvoer wordt gebracht en rechtvaardigheid heerscht, groeit Nederland naar een politie-staat, waarin de politie oppermachtig is. Wanneer de arbeiders willen **demonstreeren** om hun opvattingen en eischen bekend te maken, dan gaan ze niet de straat op, voordat ze nadrukkelijk gevraagd hebben aan de politie of ze demonstreeren mogen. En wanneer de politie dan zoo goedgunstig is een demonstratie toe te staan, moet zij ook nog weten wat de arbeiders te zeggen hebben tot hun mede-arbeiders, wat ze willen vermelden op hun borden en spandoeken. Bij haar beschikkingen over deze zaken gaat de politie volkomen willekeurig te werk. Ze is in deze door geen enkele wetsbepaling gebonden en kan alles verbieden wat naar de meening van het hoofd der politie tegen de orde of de zedelijkheid is gericht. Het hangt van den luim van de politiedienaren af of men een leuze goedkeurt of afkeurt.

Toen op 21 Juni 1931 in den Haag de revolutionnaire arbeiders demonstreerden voor de onmiddellijke vrijlating van de dienstweigeraars, werd hun uitdrukkelijk verboden een bord mede te voeren, waarop de bekende leuze stond: **Dienstweigeraars behooren nòch in het leger, nòch in de gevangenis.** Maar toen Amsterdamsche arbeiders twee maanden later, op 31 Augustus, wederom demonstreerden, eveneens voor vrijlating van de dienstweigeraars, toen mocht dit bord wel worden medegenomen. Bij deze gelegenheid werd echter verboden het meevoeren van een zwart vaandel waarop met groote roode letters de leuze: **„Soldaten, Arbeiders staakt."** Toen de dragers van dit vaandel niet bereid waren op het bevel van de politie het doek uit den stoet te verwijderen, wisten de Amsterdamsche politiebeulen niet anders te doen, dan met het uiterste geweld deze demonstratie uit elkaar te ranselen; een staaltje van brute en zeer ergerlijke politie-terreur.

Missen de arbeiders zoodoende het recht van **demonstratie,** het grondwettig **recht van vergaderen** is al zoo menigmaal met voeten getreden, dat gerust gezegd kan worden dat ook dit recht ontbreekt.

Gevallen van „zaal-afdrijving" zijn aan de orde van den dag. Toen ik eenige maanden geleden deze rede zou uitspreken in Hoogkarspel,

waartoe men reeds de zaal van het Nut had gehuurd, werd op het allerlaatste moment de vergunning geweigerd door den burgemeester die zelf in het bestuur van de plaatselijke afdeeling van het Nut zit, terwijl zeer kortelings door den burgemeester van Voorburg, notabene onder de rook van den Haag, een zaalhouder dusdanig bewerkt werd, dat hij zich zeer tot zijn spijt gedwongen zag een reeds verhuurde zaal niet beschikbaar te stellen. Zoo werken dergelijke dorpspotentaten zoo hard mogelijk mede aan het noodlottige werk der volksverdomming en de bestendiging van de huidige wereldwanorde.

Ook het beroemde **vrije woord** en de **vrijheid van drukpers** zijn in Nederland ver te zoeken. Zeker op 95 van de 100 vergaderingen, waar ik spreek, vind ik de politie onder mijn gehoor, terwijl het meer en meer mode wordt ook burgerwachten en dergelijken naar onze vergaderingen te zenden, eensdeels provocatie, anderdeels in de hoop, dat de spreker zich in zijn verontwaardiging zal laten gaan en bewoordingen zal gebruiken, die de Nederlandsche justitie niet welgevallig zijn. Wanneer ergens in ons land een staking van eenigen omvang uitbreekt, haasten de burgemeesters zich om in hun gemeente den **staat van beleg** af te kondigen, waardoor het voor sprekers en propagandisten onmogelijk wordt met de arbeiders in contact te komen (Twente en staking bij de werkverschaffingen in Friesland en Groningen). **Vervolgingen van sprekers** zijn aan de orde van den dag. Onder leiding van den fascistischen inspecteur van de Openbare Leeszalen, Dr. Molhuijzen, gelukte het het door de regeering gehate dagblad „De Tribune", onder bedreiging met intrekking van de regeeringssubsidie uit de leeszalen verwijderd te krijgen.

Wordt het vrije woord op vergaderingen bemoeilijkt, in de lucht, door de radio, is het totaal uitgesloten. Niets kan in Nederland worden uitgezonden zonder dat het angstvallig is gekeurd door de Radio-Commissie, die op instigatie van de S.D.A.P. en de V.A.R.A. werd ingesteld. Verbod van de uitzending der Matteotti-herdenking en dergelijke, spreken boekdeelen. Men denke in dit verband ook aan het dwaze, maar daarom niet minder teekenende, wetsontwerp op de **godslastering.** Wanneer de arbeider, om zijn ellende te vergeten, naar een bioscoop gaat, dan kan hij niet anders te zien krijgen dan een film, die eerst door een regeeringscommissie gecensureerd is en gekeurd en waaruit alles verwijderd is dat bij de arbeiders een geest van opstand zou kunnen verwekken, ja, wat een arbeider tot nadenken zou kunnen prikkelen. En van deze filmcensuurcommissie is voorzitter: D. van Staveren, sociaal-democraat!

Niet meer overtuigd door deze reactionnaire middelen de wanorde te kunnen bestendigen, gaan regeering en justitie er toe over **voorbeelden te stellen.** In dit verband denken we aan de ranselpartijen en de provocaties der politie bij demonstraties en werkstakingen, aan de slachtoffers van Jubbega, aan de mishandeling van de dienstweigeraars. Het is nog maar weinig maanden geleden, dat de arbeiders bij eenige werkverschaffingen in Friesland het niet meer uit konden houden. Vèr van huis, met het hardste werken slechts een minimum loontje kunnende verdienen, wonende in ellendige barakken, opgevreten door ongedierte, *moesten* deze werkende werkloozen wel in staking gaan. Ze konden nu eenmaal op deze wijze niet doorgaan, en buiten het feit nu, dat

onmiddellijk na het uitbreken van deze staking in verschillende plaatsen de staat van beleg werd afgekondigd, wilde de justitie een aantal slachtoffers maken. Vijftien arbeiders werden gearresteerd, beschuldigd van zware mishandeling en afpersing van een opzichter uit de werkverschaffing. Weken en weken zitten deze arbeiders nu reeds in Leeuwarden gevangen, hoewel er geen spoor van bewijs van hun schuld is en terwijl een ieder weet, dat de betrokken opzichter twee dagen na het gebeurde rustig en ongedeerd in Jubbega liep te wandelen.

WERELDOORLOG.

Zijn de meeningen bij de bezittende klasse verdeeld over de oorzaken en het vermoedelijke verloop van de huidige crisis, over het einde is nog veel minder overeenstemming. In het algemeen gesproken kan men zeggen, dat de bourgeoisie met deze crisis geen raad weet en zich beperkt tot het verdedigen van haar positie. Toch zijn er wel slimmelingen onder de bezitters, die een uitweg weten uit deze wereldcrisis, een uitweg, die ook door de revolutionnaire arbeiders méér dan eens besproken is. De Fransche journalist Paul Dromel heeft zich tot woordvoerder gemaakt van deze groep cynische kapitalisten. Hij schrijft in de „Etoile Belge", het blad van de Belgische groot-industrie, het volgende: *„Het middel om een definitief einde te maken aan de crisis, kan worden gevonden in goed verdeelde oorlogen, die op gepaste tijden zouden uitbreken."* Dergelijke brutale, niets-ontziende uitbuiters kunnen slechts denken aan hunne belangen. Voor hen is oorlog: **winst.**

En in deze tijden van wereldcrisis ..... een uitweg, een vlucht uit de moeilijkheden. Naast de gewelddadige vermindering van het aantal mannen, denkt men in het kamp der bezitters er opnieuw aan nòg eens de weerbare mannen bijéén te brengen, te verzamelen, op te zweepen onder misleidende leuzen voor de belangen der machthebbers. Terwijl de industrie dan tot een geweldige hoogte kan worden opgevoerd, waardoor men het oude stelsel nog in stand hoopt te houden.

In deze en dergelijke beschouwingen komt wel heel sterk naar voren de juistheid van onze stelling, dat iedere oorlog, waar en op welk moment ook gevoerd, in het belang is van de bezittende klasse, van de groote bankiers, en van de „bloedige internationale" der bewapeningsindustrie. In al haar simpelheid is onze oude uitdrukking nog altijd juist, dat van ieder lijk, dat op de slagvelden valt, in de groote bankierskantoren van Londen, New-York en Parijs de winst geteld wordt. Oorlog wil zeggen: vergrooting van de productie, vergroote afzet door systematische vernieling, vergrooting van de winst en stijgende dividenden. Dat de bourgeoisie den weg van den oorlog zal inslaan om uit de wereldcrisis te geraken is allerminst denkbeeldig. En wel om een tweetal redenen. In de eerste plaats om door productieverhooging zich finantieel staande te houden. In de tweede plaats omdat zij door een oorlog een opstand van het proletariaat hoopt te voorkomen, tegelijkertijd gebruik makende van het onder de arbeiders levende gevoel, dat alles, ook het verschrikkelijkste, beter is dan deze ellende. We zouden willen zeggen, dat dit is: Wereldoorlogsgevaar No. 1, waarvan de beteekenis geenszins onderschat mag worden.

CHINA-JAPAN.

In dezen tijd echter, sprekende van oorlogsgevaren, komt bij ieder de gedachte op aan politieke en economische oorzaken, die vanuit het **Verre Oosten** tot wereldoorlog kunnen leiden. Het probleem **China-Japan-Mandschoerije** is wel van zooveel belang, dat we het op deze plaats wat nader moeten beschouwen. Voorop staat, bij al wat er gezegd wordt over het conflict in het Verre Oosten, dat men zich gewennen moet met andere maten te meten dan men pleegt te doen. En verder te beginnen met Japan niet te vergelijken met een anderen Oosterschen staat, daar het vanwege zijn kapitalistisch-imperialistischen bouw en strevingen het beste met Amerika of Engeland op gelijke lijn zou kunnen worden gesteld. Het probleem van Japan is voor Hollandsche revolutionnaire arbeiders stellig niet een onbekend probleem. Reeds jaren en jaren hebben we gewezen op den ernst van de spanningen in het Verre Oosten en op de gevaren daaraan verbonden. Kapitalistisch gesproken is hetgeen Japan thans gedaan heeft in Mandschoerije allerminst te verwonderen en lag het zelfs volkomen in de lijn zoo iets te doen. Het industrieel sterk ontwikkelde Japan, dat sedert jaren een concurrentiestrijd voert op de Aziatische markten tegen Engelsche en Amerikaansche producten, bezit in eigen land onvoldoende grondstoffen voor zijn industrie en is daarom steeds aangewezen op inkoop uit den vreemde. Een sterke overbevolking heeft in Japan meermalen de gedachte doen ontstaan, dat het reeds daarom alleen wenschelijk zou zijn, dunbevolkte gebieden in bezit te nemen. Behalve op Mandschoerije werd het oog menigmaal geslagen op Australië, het belangrijke Engelsche dominion. Mandschoerije was reeds sedert tientallen van jaren een veel omstreden gebied voor het internationale kapitalisme. Het is 194.000 mijlen groot, d.w.z. $27^{3}/_{4}$ maal zoo groot als Nederland. Het is rijk aan alle begeerenswaardige grondstoffen; het bergachtige land bevat goud, staal, koper, antimoon en petroleum, waarbij nog komt dat dit geweldig groote rijk zeer dun bevolkt is. In 1900 bedroeg de bevolking 4 millioen, in 1911 $12^{3}/_{4}$ millioen, in 1930 23 millioen, terwijl er op dit gebied bestaansmogelijkheid is voor ruim 100 millioen zielen. In naam behoorende tot China, is het gebied in werkelijkheid verdeeld in twee invloedssferen; Japan geeft den toon aan, vooral in Zuid-Mandschoerije, Rusland daarentegen in het Noorden met den zeer belangrijken Trans-Siberischen spoorweg naar Wladiwostok. Door zijn ligging is Mandschoerije de uitgangspoort van Aziatisch Rusland naar de zee, terwijl het terzelfder tijd de ingang beduidt tot het Aziatische vasteland, een der redenen, waarom Rusland de gebeurtenissen in Mandschoerije met zorg aanschouwt. Japan heeft in Mandschoerije eveneens een belangrijken spoorweg en belegde voorts 25 millioen gulden in de Mandschoerijsche industrie.

Vooral sedert 1890 heeft Japan een bij uitstek imperialistische politiek gevoerd. Na den Japansch-Chineeschen oorlog van 1894—1895 annexeert Japan Formosa en wordt Korea onafhankelijk verklaard. Van 1904 tot 1905 voert Japan oorlog met Rusland, waarbij Port Arthur en Zuid-Sachalin aan Japan komen en dit rijk officieel het protectoraat over Korea verkrijgt. Rusland wordt gedwongen Mandschoerije te ontruimen, dat thans weer aan China komt.

Van den wereldoorlog 1914—1918 maakt Japan gebruik om het voormalige Duitsche Kiautschau en de Zuidzee-eilanden in zijn bezit te brengen. Het versterkt zich in uitgestrekte deelen van China en ondermijnt Engelands positie. In 1927 bezet Japan Oost-Siberië en Wladiwostok, welke plaats Japan in 1922 onder dwang van Engeland moest ontruimen, terwijl Rusland in 1924 Sachalin terug krijgt.

Op de vlootconferentie van Washington van 1922 werden de vlootverhoudingscijfers van Engeland, Amerika en Japan vastgesteld op 5 : 5 : 3, welke verhouding een bron zou worden van groote spanning en militairen naijver.

Sedert den wereldoorlog kon een conflict in de Pacific ieder jaar verwacht worden. 18 September van het vorig jaar werden de Japanners zoogenaamd aangevallen door de Chineezen, die een deel van den Japanschen spoorweg in Mandschoerije wilden vernielen, welke schermutseling de opening vormde van den thans nog voortdurenden Japansch-Chineeschen oorlog, een oorlog in den waren zin des woords, al trachten de volkenbonds-theoretici door dik en dun vol te houden, dat hier geen sprake is van oorlog, maar slechts van een conflict, daarbij wijzende op het feit, dat noch Japan noch China een oorlogsverklaring hebben verzonden. Dit is ten slotte in werkelijkheid een bloote formule. Ook de oorlogen van 1894—'95 en de oorlog van 1904—'05 begonnen zonder officieele oorlogsverklaring.

Thans klemt dit te meer, omdat Japan lid is van den Volkenbond en in het handvest van den Bond de verklaring is opgenomen, dat de staat, die een oorlogsverklaring verzendt, als aanvallende partij zal worden beschouwd. Conflict of oorlog, in de werkelijkheid komt het op hetzelfde neer.

Aan het einde van Februari werden de Japansche verliezen op 1500 man geschat, die van de Chineezen op 4000 soldaten en 8000 burgers. In Tsjapei werden 5000 huizen in de asch gelegd. Op 5 Maart werd geseind: De meeste lijken liggen nog in de straten.
Japan had ten slotte 60.000 manschappen, 3 vliegtuig-moederschepen en 37 andere oorlogsschepen in China, benevens 200 vliegtuigen.
Volgens Reuter hadden de Vereenigde Staten in den Stillen Oceaan 199 oorlogsschepen. Ook Engeland zond groote vloot-eenheden naar het Verre Oosten, bij welk vertoon de kleine naties niet wenschten achter te blijven. Nederland zond zijn kruiser „Van Galen" ter verdediging van de Nederlandsche belangen en gaf hiermede te kennen, dat het niet zal schuwen, wanneer zulks noodig geacht mocht worden, actief deel te nemen aan het Oostersche avontuur. De beteekenis van Nederland in dit conflict moet trouwens niet onderschat worden. **Van Nederland zijn nog altijd de Aziatische koloniën het belangrijkst.**

Indonesië speelt in alle pacific-problemen een groote rol. Dicht bij Japan gelegen, blijft het voor een dergelijken imperialistischen staat een begeerenswaardig object. Daar Japan in het eigen land onmogelijk voldoende olie kan winnen en een moderne oorlog ontzettende hoeveelheden daarvan verslindt, moet Japan zijn olieverbruik in het buitenland dekken. Het belangrijkste deel van de stookolie, die de Japansche vloot verbruikt, neemt ze in de haven van Tarakan (Nederlandsch bezit). De Nederlandsch-Engelsche oliebezitters: **Deterding, Colijn c.s., leiders van de „Royal Dutch Shell", de z.g. „Koninklijke", verdienen aan**

den strijd in het verre Oosten; en hoe meer olie Japan verbruikt, des te meer winst krijgt deze wereldmaatschappij. Lang niet ondenkbaar echter is het, dat Japan zal trachten de Nederlandsche kolonies in zijn bezit te krijgen.

Zonder Indonesië beteekent Nederland niets. De Nederlandsche staatshuishouding drijft tenslotte op de geweldige winsten die uit de koloniën worden geperst. Indonesië is dan ook reeds daarom: Nederland's onuitwisbare schande!

De Nederlandsche regeering is bij een conflict verplicht haar kolonies te verdedigen, waarbij Engeland niet afzijdig zal kunnen blijven uit hoofde van haar groote belangen in Indonesië. Breidt zich dus het conflict in het Verre Oosten uit, dan zal Engeland een van de eerste machten zijn, die aan den strijd deelnemen, Nederland in het avontuur meesleepend. De kans, dat Nederland in een eventueelen nieuwen wereldoorlog neutraal zal kunnen blijven, gelijk in 1914, is nihil.

Behalve met het feit, dat Colijn, Loudon e.a. winst maken uit bij het Oostersch conflict verbruikte olie, dient ook rekening gehouden te worden met de omstandigheid, dat **ook de Nederlandsche wapenindustrie voor het Verre Oosten werkt.** China is altijd een speelbal geweest in de handen van de internationale bewapeningsindustrie. Gedurende 1925 werden, volgens volkenbondsstatistieken, wapens ingevoerd tot een totaalwaarde van f 13.637.500. Sedert September 1931 brengt vrijwel ieder schip van eenige beteekenis groote ladingen wapens en munitie naar Japansche en Chineesche havens. Alleen in de haven van Shanghai arriveerde in de laatste maanden van 1931 voor een waarde van f 5.400.000.— aan oorlogsmateriaal. Alle staten, Nederland niet het minst, werken mede aan dezen oorlogsinvoer, en de bloedige internationale, benevens de groote bankiers, verdienen schatten aan dezen oorlog. Dat er op een gegeven moment een wapenstilstand gesloten is, beteekent al zeer weinig. Ieder oogenblik kan de oorlog wederom oplaaien.

De kansen op een wereldoorlog zijn thans buitengewoon groot! Eenerzijds een wereldcrisis, waarmee het kapitaal geen raad weet, anderzijds de conflicten in het Verre Oosten.

DE TAAK DER ARBEIDERS.

Met deze feiten voor oogen, moet te midden van de arbeidende klasse de vraag naar voren komen: Welke zijn de beste middelen om aan dezen wereldwaanzin een einde te maken? Het verzet van de arbeiders tegen oorlog en oorlogsvoorbereiding kan alleen maar nut hebben, wanneer het vernieuwd en uitgebreid wordt tot een consequenten strijd tegen staat en kapitalisme. Het militairisme vormt een onafscheidelijk deel van het kapitalisme; strijd tegen oorlog beteekent strijd tegen het kapitalisme. Doch steeds klemmender wordt de vraag naar hetgeen komen moet, wanneer het heerschende kapitalisme vernietigd is. **Strijd tegen het militarisme heeft slechts zin, wanneer hij tevens strijd is tegen het kapitalisme en vóór de bereiking van een socialistische gemeenschap.**

In Nederland sprekende over daadwerkelijke oorlogsverhindering kan

het niet anders, of in de allereerste plaats dient de beweging voor principieele dienstweigering te worden besproken. De dienstweigeraars toch zagen klaar en duidelijk in, dat bij dergelijke belangrijke vragen de mensch niet dient af te wachten wat een ander doet, nog minder dient te vertrouwen op wat een leider doen zal, maar zich met zijn eigen persoonlijkheid in den strijd behoort te werpen, en wanneer de staat dwingt tot dienstneming: **weigert**, wat er ook het gevolg van zal zijn.

Sedert 1904 is er door de I.A.M.V. gewerkt ten behoeve van deze persoonlijke dienstweigering en uit haar en verwante kringen kwamen vele honderden dienstweigeraars voort.

De dienstweigering in Nederland is voor de geheele arbeidersbeweging van groot belang en zou stellig een uitvoeriger bespreking wettigen, dan ik thans in staat ben te geven. Het stemt tot bitterheid telken jare te moeten constateeren dat 30 à 40 dienstweigeraars worden opgesloten zonder dat een krachtig protest komt uit de arbeidersklasse, zonder dat deze blijkt in te zien, dat deze jonge idealisten hun strijd ook voor háár voeren, en sterker nog stemt het tot verbittering en woede, dat de leiding van de machtige S.D.A.P. en het N.V.V. niet schromen, wanneer dat zoo eens voorkomt, de dienstweigeraars te trappen. Alleen over de dienstweigeraarsbeweging in Nederland zou avond aan avond gesproken kunnen worden zonder dat dan nog precies alle feiten zouden kunnen worden opgesomd. Ik kan dat niet doen, maar wijs u slechts op een belangrijk werk, dat hierover verscheen: het boek van Jos. Giesen, dat in 1923 van de pers kwam onder den titel: „Nieuwe Geschiedenis, Het Anti-Militairisme van de Daad in Nederland". Heden zal ik slechts enkele grepen kunnen doen.

Herman Groenendaal wist de daad van de dienstweigeraars opnieuw onder de aandacht te brengen van duizenden proletariërs in binnen- en buitenland. Zijn moedige hongerstaking vond weerklank ook ver over onze grenzen. Naar aanleiding van zijn daad ontstond in Nederland een belangrijke enthousiaste actie.

Een aantal jaren daarna zou in de geschiedenis der dienstweigering in Nederland een stuk tragiek worden vermeld. De namen **Roos, Jurriaans** en **Van der Wal** beteekenen een hoeveelheid leed en strijd, die te peilen noch te beschrijven is.

Het is van anarchisten niet de gewoonte in persoonsvereering en martelaarschap kracht te zoeken. Ook zonder deze echter leven die drie jonge mannen voort in het hart van duizenden arbeiders en hebben zij in velen een niet te blusschen haat wakker geroepen tegen een systeem, dat onverbiddelijk tot dergelijke consequenties moet leiden, een systeem van tirannie en willekeur, van stomp- en botheid.

Maandag 18 Maart overleed te Rotterdam de jonge dienstweigeraar **Jan Roos.** Hoewel lichamelijk niet sterk, schroomde hij niet als anti-militarist zijn plicht te doen, dien hij niet anders zag dan door te weigeren, toen de staat hem riep. Drie maanden lag Jan Roos ziek in de gevangenis en eerst op het laatste moment, toen er geen redden meer aan was, kreeg hij op verzoek van den vader gratie . . . . gratie om thuis te sterven. In ieder geval wilde men vermijden, dat de dienstweigeraar in de gevangenis den dood zou vinden. Doch tot verplegen is men in de gevangenis niet in staat. De Neder-

landsche staat vat zijn verantwoordelijkheid in deze zeer eenvoudig op!

Gelijk bekend, werden in Nederland de principiëele dienstweigeraars tot voor kort opgesloten in de Bijzondere Strafgevangenis te Scheveningen, die in den loop der jaren inderdaad gebleken is een „bijzondere" te zijn. Tot het personeel van deze zeer bijzondere gevangenis behoort de gevangenisgeneesheer Dr. Scholtens. Leerzaam voor de opvattingen in regeeringskringen is het, dat juist deze Dr. Scholtens gevangenisgeneesheer te Scheveningen moest worden. Dr. Scholtens is een groot gedeelte van zijn leven in Indië geweest en schijnt nooit genezen te zijn van den „tropenkolder", waarvan hij, gelijk bijna alle Europeanen in het Oosten, bezeten geweest moet zijn. Na een halven menschenleeftijd zijn practijk uitgeoefend te hebben op de Indische koelies, terugkeerend naar Nederland was hij voor de regeering de aangewezen man om geneesheer te worden aan de Bijzondere Strafgevangenis en, hetgeen ik bijna nog erger vind, later directeur van 's Rijks psychopathen-asyl te Leiden. Vrijwel alle dienstweigeraars hebben te lijden gehad onder de behandeling van dezen man, die alles is, behalve geneesheer.

Ook **Johan Jurriaans** zou in zijn handen vallen. Jurriaans had gediend, doch kwam na het volbrengen van zijn diensttijd tot het besef, dat, wilde hij met het militarisme breken, er voor hem niets anders over bleef dan dienst te weigeren. In 1928 opgeroepen voor herhalingsoefeningen, weigerde hij. Hij *kon* deze 17 dagen niet meer dienen. De militaire dienst was voor hem geestelijk en lichamelijk onmogelijk. Jurriaans stond op het zeer juiste standpunt, dat de dienstweigeraar niet in het leger, maar nog veel minder in de gevangenis thuis hoort. Hij verzette zich dus tegen zijn voorgenomen gevangenneming door zich schuil te houden. Hoewel hij daarop door de militaire overheid wegens desertie vervolgd werd, trachtte hij op allerlei wijzen vrij te blijven. Reeds maandenlang werkloos, openbaarde zich bij hem in deze periode een maagziekte, die zich in het begin nog niet ernstig liet aanzien. Toen de pijnen echter erger werden, was 't hem niet mogelijk een dokter te raadplegen. Uit armoede was het ziekenfonds niet langer betaald geworden en daardoor iedere mogelijkheid tot geneeskundige hulp afgesneden. Een laatste uitweg bleef over, n.l. een gemeentegeneesheer te raadplegen. Jurriaans werd in dezen tijd echter reeds gezocht en een bezoek bij den gemeente-arts zou ongetwijfeld noodlottige gevolgen kunnen hebben. Toen echter de aanvallen met steeds kortere tusschenpoozen terugkeerden en hij zoo ziek werd dat hij 't bijna niet meer dragen kon, besloot hij toch de stap te wagen.

Gelijk te verwachten was, werd nu zijn adres ook verder bekend en na weinige dagen werd hij gearresteerd en overgebracht naar de Lodewijkskazerne te Amersfoort. De militaire rechtbank te den Bosch veroordeelde hem daarna wegens desertie en dienstweigering tot zes maanden gevangenisstraf, welke eindigen zou op 7 Mei 1929. Deze straf onderging hij in de Bijzondere Strafgevangenis te Scheveningen. In deze gevangenis aangekomen riep Jurriaans onmiddellijk de hulp in van den beruchten Dr. Scholtens, die hem zonder eenig onderzoek van simulatie verdacht en hem toevoegde dat hij zich maar zoo hield om het beter te krijgen.

Begin Januari schrijft Jurriaans aan z'n broer:

„Ja, Gerrit, ik ben nog steeds met mijn maag aan het sukkelen, en steeds maar weer braken. Ik geloof dat ik tegen den tijd dat ik weer op vrije voeten ben lichamelijk ben gebroken. Ik ben al 15 pond afgevallen; ik woog eerst 132 pond en nu nog 117."

24 Februari schrijft hij aan een zwager:

„Met mijn maag is het nog hetzelfde. Ik krijg hier geen geneeskundige behandeling. Ik ben hier nou al vier maanden en nog hebben ze mij niet onderzocht. Ik heb het al verscheidene malen gevraagd, maar het geeft niks. Och, je bent maar een gevangene en dat nemen de heeren zoo nauw niet."

Kermend, ziek van de pijn, heette het, dat hij simuleerde!

Vier maanden lang bleven deze pijnen zonder dat de geneesheer zijn diagnose meende te moeten herzien. Zonder dat hij aan een ernstig onderzoek werd onderworpen. Geen onderzoek, laat staan behandeling.

Evenmin achtte deze geneesheer het noodzakelijk voor Jurriaans een specialist te raadplegen. De toestand verergerde voortdurend. *Vier en een halve maand* heeft Jurriaans geleden, zonder eenigen bijstand. Daarna werd hij overgebracht naar de ziekenzaal en weinige dagen later naar het Militair Hospitaal in Den Haag. Zijn toestand was toen reeds door de alle beschrijving te buiten gaande verwaarloozing beslist hopeloos. 25 Maart onderging Jurriaans nog een operatie, die toen niet meer baten kon. Dr. Scholtens had toen echter dezen jongen man bijna 5 maanden onder zijn toezicht gehad! De op het allerlaatste moment gewaarschuwde familie vond, toen ze in het ziekenhuis kwam, een reeds stervende. Met de alleruiterste inspanning is het Jurriaans toch nog gelukt het geheele relaas te geven van dit maandenlange lijden. Toen hij, volkomen uitgeput, bijna niet meer in staat was een woord uit te brengen, stamelde hij nog: **„Ze hebben mij, evenals Jan Roos, vermoord".** Eenige dagen later werd Jurriaans in Amsterdam begraven, dienstweigeraars brachten hem naar zijn graf en er groeide bij de geestverwanten, die daar verzameld waren, een gevoel van haat, waar ieder wist, dat dit alles voorkómen had kunnen worden. Ik heb daar aan dat open graf *moeten* zeggen, dat **Jurriaans door den gevangenisdirecteur en den gevangenisgeneesheer willens en wetens is vermoord.** Weinige dagen daarna zette de I.A.M.V. een het geheele land omvattende agitatie in. In een oplaag van 80.000 exemplaren verscheen mijn vlugschrift: *Dienstweigeraar door de regeering vermoord.* In tientallen vergaderingen werd door verschillende sprekers het gebeurde behandeld en werden de arbeiders gewezen op hun groote verantwoordelijkheid.

Terwijl de actie-Jurriaans nog in vollen gang was, kwam een nieuw geval ter kennis, dat wellicht nog tragischer verliep dan de gevallen van Roos en Jurriaans.

Sip van der Wal, een stille Friesche jongen, werd wegens principieele dienstweigering veroordeeld tot tien maanden gevangenisstraf, eindigende 4 Augustus 1929 en om deze straf te ondergaan ingesloten

te Scheveningen. Op 7 Januari werd hij met vier andere dienstweigeraars (Jan Kagi, Verzijlberg, Johan Jurriaans en Jan Mater) wegens werkweigering gestraft en in een cel opgesloten. **Deze cellen werden reeds drie jaren te voren afgekeurd** en mogen slechts gebruikt worden voor een verblijf van ten hoogste drie weken. Hoe de toestand van een dergelijke cel moet zijn als de Nederlandsche regeering haar afkeurt, laat zich licht denken. In zoo'n cel verbleef Van der Wal van 7 Januari tot 27 Mei, d. i. dus 4 maanden en 20 dagen. Reeds in het begin van zijn gevangenschap raadpleegde hij Dr. Scholtens over zware hoofdpijnen. Scholtens schreef hem toen vermeerdering van frissche lucht voor, waarna hij in plaats van een uur per dag, twee uur mocht luchten. Van der Wal bleef echter op cel, bijna onafgebroken 8½ maand in volstrekte eenzaamheid! Hier openbaarde zich bij hem een ernstige zenuwoverspanning. In de ziekenzaal opgenomen, weigerde hij op 30 Mei voedsel tot zich te nemen, waarop Dr. Scholtens, ook omdat de algemeene toestand van Van der Wal sterk achteruitging, hem naar de Ramaerkliniek voor zenuwzieken deed overbrengen. De toestand was Zondag 1 Juli zoodanig, dat hij zijn uit Leeuwarden overgekomen broeder niet herkende. 30 Mei 1929 werd deze jongen opgesloten in een krankzinnigengesticht; en, terwijl ik hier spreek, zit Van der Wal in het Provinciaal Krankzinnigengesticht te Franeker, waaruit hij wellicht nooit ontslagen zal worden. Wat dat beteekent voor hem, zijn moeder, zijn broers en zijn kameraden, laat zich niet onder woorden brengen.

Ook voor dit geval voerde de I.A.M.V. een groote actie, die echter niet in staat was zóódanig het geweten van het Nederlandsche volk wakker te roepen, dat het zich verzette tegen een dergelijk verderfelijk stelsel.

Dit nu zijn drie groote gevallen, die bijzonder gekenmerkt zijn door hun tragiek. Wie zich de moeite getroost van jaar tot jaar de geschiedenis na te gaan van de dienstweigering in Nederland, bemerkt echter, dat het slechts drie schakels zijn uit een lange keten van dergelijke gebeurtenissen. Vrijwel iedere dienstweigeraar zou kunnen getuigen van verwaarloozing en mishandeling, in de Bijzondere Strafgevangenis ondervonden.

Het behoorde tot de goede gewoonten in Den Haag, dat jonge geestverwanten, zoo vaak ze gelegenheid hadden, hun strijdliederen gingen zingen onder de muren van de Bijzondere Strafgevangenis, waarmee ze wilden zeggen tot die dienstweigeraars: „We staan naast jelui. We strijden met jelui en gaan voort". Op 31 Mei 1931 zongen zoo een aantal J.G.O.B.ers en O.V.J.T.ers. De dienstweigeraars konden zich niet stil houden. Ze moesten antwoorden. En de aanwezige bewakers waren niet in staat het zingen en het roepen van dienstweigeraars en geestverwanten te beletten. De adjunct-directeur wist toen niets beters te doen dan een groot aantal gevangenbewaarders uit de gewone strafgevangenis te laten komen, die net zoo lang **op de dienstweigeraars losranselden totdat het grootste deel van hen in de strafcellen was ingesloten.** Een groot deel van hen moest tot hun ontslag in de cel blijven. Allerlei voorrechten, die de dienstweigeraars ten deel vielen, werden ingetrokken en een zoo streng mogelijk regiem werd ingesteld. De verdediger bij uitstek van deze

methode vond de directie van de strafgevangenis in den sociaal-democratischen dominé, het kamerlid **A. van der Heide,** die tevens regent is van deze bijzondere strafgevangenis. Op 4 Juni verscheen een natuurlijk anoniem hoofdartikel in de sociaal-democratische dagbladen, waarin op een smerige en kleinzielige wijze de dienstweigeraars en hun beweging werden neergehaald. Men schrijft in genoemd artikel, dat het verzet der dienstweigeraars zich uitte in allerlei kinderachtig gedoe, en dat door het bewakend personeel tegenover de dienstweigeraars een zekere welwillendheid en lankmoedigheid werd betoond. Onder eenige nieuw aangekomen dienstweigeraars leefde, volgens het artikel, een verward, anarchistisch temperament, waardoor onder de dienstweigeraars een oproerige geest kwam, tengevolge waarvan de bewakers zenuwziek dreigden te worden. Terwijl verder nog wordt opgemerkt dat dit brutale optreden van de bewakers op 31 Mei noodzakelijk was, mede ter bescherming van het personeel. „De belhamels zijn in de strafgevangenis opgesloten en de overigen zitten eveneens afzonderlijk." De sociaal-democratische schrijver constateert verder, dat de wet er nu eenmaal is en ten uitvoer gebracht moet worden, zonder zich ook maar eenmaal de vraag te stellen of deze wet rechtvaardig is, terwijl in het slot van dit onwaardig geschrijf aan de Ministers van Justitie en Defensie de wenk wordt gegeven, voortaan de dienstweigeraars op te sluiten in de Rijkswerkinrichting te Veenhuizen. De Nederlandsche regeering heeft deze wenk ter harte genomen, zoodat men eenige maanden later de dienstweigeraars in Veenhuizen ging opsluiten.

Zoo trappen sociaal-democraten naar de dienstweigeringsbeweging. Een groot deel van de bewakers van de Bijzondere Strafgevangenis zijn sociaal-democratisch georganiseerd. Men werkt er onder elkaar voor de V.A.R.A. en een der bewakers verkoopt gebroken geweertjes! Een der regenten is voorts sociaal-democraat. Wanneer Albarda op het Congres der S.D.A.P. eindelijk iets zeggen moet inzake militarisme en mobilisatie, dan roept hij zijn partijgenooten op tot **dappere ongehoorzaamheid**!

Theorie en practijk, zijde en keerzijde! **Op de congressen dappere ongehoorzaamheid en wanneer dappere ongehoorzamen, d.w.z. dienstweigeraars, in de gevangenis komen, worden ze door „dappere ongehoorzame" bewakers in een hoek geranseld en naar strafcellen gesleurd!** De leiding van de S.D.A.P. staat nog steeds op het standpunt, dat van der Goes verdedigde in het Wetenschappelijk Bijvoegsel van „Het Volk" van 6 Jan. 1926: „De militaire dienstweigering, besluiten wij, is niet alleen redelijk onraadzaam, maar ook zedelijk ongeoorloofd". Voor oogen houdend, dat het de top van de partij is, dat het de leiders van partij- en vakbeweging zijn die gebeurtenissen, als plaats hadden te Scheveningen, verdedigen, rijst toch de vraag, waar het socialistisch gevoel en inzicht bij de leden bleef, die zich nooit en nimmer tegen een dergelijke leiding verzetten.

Tusschen principiëel anti-militarisme en sociaal-democratie gaapt nu eenmaal een onoverbrugbare kloof. Dit blijkt telkens weer.

Ik heb met opzet wat uitvoeriger gesproken over de dienstweigeringsbeweging in Nederland. Niet omdat ik in de dienstweigering het eenige, maar wel een juist middel tegen het militarisme zie. En vooral, omdat elk ander strijdmiddel mislukken moet, wanneer het niet gebruikt wordt met den **moed** en het **doorzettingsvermogen** dat de dienstweigeraars

toonen. In de allereerste plaats moet de gedachte bij de Nederlandsche arbeiders worden gewekt, dat zij op den dag van de mobilisatie niet moeten wachten op een parool van eenige revolutionnaire organisatie, maar dat zij op alles wat de staat van hen vraagt, **„neen"** moeten zeggen. Soldaten en burgers hebben te weigeren zich aan te geven en te laten indeelen in militaire formaties en dergelijken. **Alle dienst, alle hulp, alle medewerking: weigeren.**

Afgezien van de vraag wat ze verder zullen doen moet in iedere stad, in ieder dorp, in ieder vlek een zoo groot mogelijk deel van het proletariaat consequent weigeren ook maar het minste te doen voor de burgerlijke of militaire overheid. Wordt deze gedachte levend bij het volk, en op het critieke moment in toepassing gebracht, dan mislukt alleen reeds daardoor de mobilisatie. Het is echter niet ons doel om alleen dat te bereiken. En alleen deze weigering zou ook stellig onvoldoende zijn om het kapitalisme ten val te brengen.

Het zwaartepunt van den modernen oorlog ligt in de industrie. Geen socialisme kan worden gebouwd wanneer niet de oude leuze waar gemaakt wordt: **grond en productiemiddelen in handen van de gemeenschap.** Het is derhalve van het allergrootste belang, dat de arbeiders op den dag der mobilisatie trachten de bourgeoisie te onteigenen door de **bezetting van de bedrijven**. Niet meer om 8 uur in de fabriek en om 12 uur er uit, maar de directie er uit! Van de allergrootste beteekenis voor het proletariaat is het, dat in die periode van den strijd de arbeiders stuk voor stuk weten wat hun taak is. Wij blijven uitgaan van de stelling, dat **oorlogsverhindering slechts een deel** kan zijn **van den strijd voor het socialisme** en zullen vanuit deze gezichtshoek onze tactiek moeten vaststellen.

Wanneer de mobilisatie beantwoord wordt met bedrijfsbezetting en met persoonlijke en zooveel mogelijk massale dienstweigering, dan wil dat voor de bourgeoisie zoowel als voor de arbeiders zeggen: **revolutie.** Van groot belang zal het, wanneer de arbeiders naar de macht grijpen, zijn, nauwlettend zorg te dragen voor het goed doorfunctioneeren van de noodzakelijke bedrijven; stagnatie van bijvoorbeeld de voedselvoorziening eener groote stad, kan voor de revolutie fatale gevolgen hebben. Het is daarom een eerste vereischte, dat de arbeiders in de voedsel-industrie, na de fabrieken bezet te hebben, deze op volle kracht doen werken. Voedselschaarschte zal tot iederen prijs vermeden dienen te worden. Het zelfde geldt voor de tallooze openbare bedrijven. Voor de **munitie-industrie** komt de zaak echter gansch anders te staan. Het is ook daar van het allergrootste belang dat de arbeiders de fabriek bezet houden; de oorlogsproductie dient echter hier te worden stopgezet, terwijl wegen zullen gezocht moeten worden om in dergelijke industrieën **nuttige producten** te vervaardigen. Is het niet met groote zekerheid te zeggen, dat de arbeiders deze fabrieken in hun bezit zullen kunnen houden, dan moet tot iederen prijs voorkomen worden, dat zij onbeschadigd en bedrijfsklaar in de handen vallen van de tegenpartij. **Speciaal deze bedrijven moeten, wanneer zij onverdedigbaar blijken, worden vernietigd.** Ter voorbereiding van deze strijdmiddelen dient er thans reeds in iedere fabriek een kern te worden gevormd, die de mogelijkheden onderzoekt, de overige arbeiders bewust maakt en voorlicht over hetgeen hun te doen staat. Buiten de verschillende

groepen industrie-arbeiders staat het landbouwproletariaat, dat een zeer bijzondere taak heeft. Het is ten eenenmale verderfelijk in deze propaganda den schijn te wekken, dat kleine pachtboeren wederom een eigen stuk grond te bewerken zullen krijgen. **Alle grond worde onteigend; privaatrecht en privaatbezit worden opgeheven.** Ik wijs u er op, dat het onjuist zou zijn, om opportunistische redenen, aansluitende bij de moeilijke positie der arme boeren, bij dezen den indruk te wekken dat in de richting van een gemakkelijk te beheeren eigen bedrijf voor hen een uitkomst te vinden zou zijn. Ook in land- en tuinbouw schrijdt de industrialisatie voort en dienen de steeds in aantal toenemende loonarbeiders hun plannen te bespreken in arbeidersraden, waarin de oude politieke indeeling van de arbeiders in partijen en partijtjes uitgewischt is.

Het besef moet levendig worden, dat het industrieproletariaat in dagen van mobilisatie niet 't minste product moet afstaan aan de militaire of burgerlijke overheid. Hetzelfde geldt voor den landbouw. Zijn de boeren nog niet onteigend en heeft de militaire overheid door inbeslagneming of koop landbouwvoortbrengselen verkregen, dan zal de taak van het landbouwproletariaat zijn alle vervoer niet alleen te weigeren, maar, waar mogelijk, te saboteeren. Dergelijke sabotage heeft verder beteekenis voor die arbeiders, die op het moment van het uitbreken der mobilisatie niet tot directe bedrijfsbezetting kunnen overgaan. Het in bezit nemen van de openbare verkeersmiddelen en zoo noodig sabotage zal tot hun taak behooren.

Een belangrijke factor in de organisatie van de contra-revolutie is het leger. En het zal voor een groot deel aan u liggen, in hoeverre dit leger een macht is in de hand van de reactie.

Begrijpen we onze taak goed, dan zal iederen jongen, die, daartoe gedwongen, in dienst gaat, worden gezegd, dat hij, hoewel straks in het soldatenpak, **toch altijd een proletariër blijft** en deel uit blijft maken van de arbeidersklasse en dat het nooit zijn taak kan zijn de bezittende klasse te steunen, dat het integendeel **de taak van de soldaten is in één front te strijden met de arbeiders.**

Over de waarde van het onbetrouwbaar maken van leger en vloot mag niet te licht worden gedacht. In dit verband verdient het werken van de I.A.M.V. onder de soldaten, vroeger met den jaarlijkschen soldatenalmanak en thans met het orgaan „Geeft Acht", zeer zeker steun en waardeering.

Het besef moet bij de soldaten gewekt worden dat wat er ook gebeurt, zij precies dezelfde belangen hebben als de arbeiders.

Wanneer de regeering de „orde" niet meer kan handhaven door de vaste politiecorpsen en evenmin met behulp van Vrijwillige Landstorm en Burgerwacht en dan het leger voor haar belangen wil gaan gebruiken, moet dàt juist haar grootste struikelblok, haar val worden.

Arbeiders en soldaten hebben slechts één gemeenschappelijken vijand: de bezittende klasse, het kapitalisme.

De tijd is te kort om in den breede te bespreken wat er nog meer gedaan dient te worden. Vastgehouden dient te worden, dat in den strijd tegen het militarisme de **economische middelen** van het proletariaat doorslaggevend zijn, zooals: **bedrijfsbezetting, werkstaking en**

boycot. Een algeheele boycot diende reeds **nu** te worden georganiseerd tegen alle beroeps-militairen en burgerwacht-leden.

De bourgeoisie bereidt zich voor op groote botsingen, de boog is strak gespannen. De moeilijkheden hebben voor de bezitters welhaast het toppunt bereikt; de algemeene verarming, de verpauperiseering van het proletariaat kan ze niet meer tot staan brengen, aan alle kanten werken de organen der bourgeoisie aan de voorbereiding van de verdediging van hare bezittingen.

Burgerwachten en Vrijwillige Landstorm werken harder dan ooit, het Nationaal Jongeren Verbond organiseert de jeugd tegen de arbeiders, fascistische organisaties komen als paddestoelen uit den grond, politieterreur heerscht ook in Nederland, ongemerkt maar zonder ophouden bereidt de regeering de mobilisatie voor!

Deze mobilisatie mag de arbeiders niet zoo overvallen als in 1914. Met evenveel zorg als thans de regeeringen van alle staten aan de mobilisatie voor den oorlog werken, is het de taak van de arbeiders te **mobiliseeren voor de sociale revolutie.**

Veel mogelijkheden zijn er voor het proletariaat niet meer.

Of opgezweept worden door reactie en fascisme en ondergaan in een nieuwen wereldoorlog, òf met de uiterste kracht den strijd aanbinden tegen staat en kapitalisme. De tijd is ernstig, de tijd dringt!

Oorlogsgevaar, fascisme en reactie dwingen tot ingrijpen, het proletariaat kan niet meer afwachten hoe politieke tinnegieters de zaak van de arbeiders zullen verraden, het is tijd om zelf het werk aan te grijpen. Veel is reeds vernietigd, ook in de arbeidersklasse, maar nog is strijd mogelijk, door veel ontnuchtering komt weer het weten naar boven dat **de bevrijding van de arbeidersklasse slechts het werk van de arbeiders zelve kan zijn.**

Temidden van ontbering en terreur, van knechting en vervolging dringt het besef door, dat tenslotte **de bezittende, regeerende klasse nog slechts kan ondergaan, terwijl het proletariaat aan den aanvang, aan haar morgen staat.** Hoe zwaar de strijd ook zijn zal en is, dat geeft den moed om tot het einde door te zetten. De arbeiders kunnen tenslotte slechts winnen. **Wij zullen winnen, trots alles!**

Wij moeten nu alle krachten bijéén brengen, tot iederen prijs wáár maken onze verlangens. **Het gaat om eigen lichaam, om eigen geest. Het gaat om de bevrijding van eigen persoonlijkheid, het gaat om dood of leven voor ons zelf, onze kinderen, onze klasse. Eigen en anderer geluk staat op het spel!**

Wij kunnen en zullen winnen!

BOEK- EN BROCHURENDEPOT IAMV.

JAN WOUDA — KROMMENIE — GIRONUMMER 77320

B. DE LIGT.	Wat te Genève gebeurt, èn — niet gebeurt	f 0.05
ALBERT DE JONG.	Hoe werkt de bloedige Internationale?	f 0.25
IAMV. Jaarboek '28.	Tal van belangwekkende artikelen .	f 0.08
J. B. MEIJER.	Jan Pieterszoon Coen	f 0.07
GÉ NABRINK.	Redt Mooney en Billings	f 0.10
B. DAMME.	De Roeping van den Mensch is Mensch te zijn!	f 0.10
FR. v. LEEUWEN.	Uitverkoop, gedichten	f 0.20
G. v. OORSCHOT.	Gevangenis, gedichten	f 0.10
HENK EIKEBOOM.	Het rood Blazoen.	f 0.30
DIRK BOER.	De waarheid over het Roode Kruis	f 0.10
KATHOLIEKE STEMMEN	tegen den Oorlog	f 0.20

		Ingenaaid	Gebonden
B. DE LIGT.	Wereldcrisis en Wijsbegeerte	f 2.75	f 3.50
B. DE LIGT.	Vrede als daad, 2 deelen .	—	f 6.50
ANNA SEGHERS.	Het oproer der Visschers van Sint-Barbara	f 1.90	—
RUSSISCHE KINDERBOEKEN.	Drie verhalen in één band	—	f 2.25
M. BEVERSLUIS.	Aanklacht	f 2.90	—
O. L. RUSSBÜLDT.	De bloedige Internationale der Bewapenings-Industrie .	f 1.25	f 1.90
STEFAN ZWEIG.	De Oogen van den eeuwigen Broeder	f 1.45	—
E. JOHANNSEN.	Fronterinnerungen eines Pferdes	f 1.25	—
KäTHE KOLLWITZ.	Kunstdruk-Litho	—	f 1.10

Voorts verkrijgbaar:

Alle soorten Insignes; Enveloppen, Briefpapier, Briefkaarten, Prentbriefkaarten, Sluitzegels, Plakmotto's en Fietsvlaggetjes.